

ประเทศไทยกับการดำเนินชีวิตตามพันธกิจของ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยกับการดำเนินงานตามพันธกรณีของ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยกับการดำเนินงานตามพันธกรณีของ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย	กลุ่มงานทรัพยากรชีวภาพ กองประสานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม 60/1 ซ.พิบูลวัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6 พญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ : 0-2279-7186-9 ต่อ 226, 227 โทรสาร : 0-2271-3226, 0-2271-3251 e-mail : sirikul@oepp.go.th, sirikb@yahoo.com
สงวนลิขสิทธิ์	2545 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย
การอ้างอิง	สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2545. ประเทศไทยกับการดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ. 28 หน้า
พิมพ์เมื่อ	กุมภาพันธ์ 2545
ISBN	974-229-218-3
ที่ปรึกษา	คณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
เรียบเรียง	สิริกุล บรรพพงศ์
ประสานงาน	กัลยารัตน์ รัตนะจิตร, กฤษณา สุชนิวัฒน์ชัย
พิมพ์ต้นฉบับ	ยุพิน สังข์ทอง, ศิวาพร วรรณรังษี
ออกแบบและจัดพิมพ์โดย	บริษัท อินทีเกรเต็ด โปรโมชัน เทคโนโลยี จำกัด โทรศัพท์ : 0-2585-2076, 0-2586-0837, 0-2913-7761-2 โทรสาร : 0-2913-7763

คำนำ

ประ

ประเทศไทยได้ดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 เริ่มจากการจัดตั้งคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพขึ้นเพื่อกำกับดูแลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องและสืบเนื่องจากอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ในปี พ.ศ. 2538-2540 ประเทศไทยได้ดำเนินกระบวนการจัดทำนโยบาย แผนและมาตรการการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2541-2545 ซึ่งสอดคล้องตามมาตรา 6 ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ที่ต้องการให้ภาคีจัดทำนโยบาย แผน และมาตรการดังกล่าว เพื่อเป็นประตูเปิดไปสู่การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน สมดังเจตนารมณ์ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ อาจกล่าวได้ว่า การดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ มิใช่สิ่งแปลกใหม่สำหรับประเทศไทยแต่อย่างใด มีกฎหมายในประเทศหลายฉบับที่เอื้ออำนวยและส่งเสริมการดำเนินงานด้านนี้อยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงต้องการความร่วมมือกับประชาคมโลกในการพัฒนาสมรรถนะการอนุรักษ์ระบบนิเวศแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ ชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์และสายพันธุ์พื้นเมือง การวิจัยและพัฒนาสารสกัดจากทรัพยากรชีวภาพ การจัดระบบข้อมูลข่าวสารความหลากหลายทางชีวภาพ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีชีวภาพ ตลอดจนการปรับปรุงกลไกควบคุมดูแลเทคโนโลยีชีวภาพ ซึ่งในการดำเนินความร่วมมือดังกล่าวไม่อาจประสบความสำเร็จหากปราศจากซึ่งความเข้าใจอันถ่องแท้ถึงเจตนารมณ์ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และศักยภาพของประเทศไทยในการสนองตอบต่อพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้จัดทำเอกสารฉบับนี้ขึ้น เพื่อสนองตอบต่อความตระหนักและความสนใจของสาธารณชนที่ปรารถนาจะทราบถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินงานของประเทศไทยในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพที่สอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ในโอกาสนี้ขอขอบคุณคณะกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และคณะทำงาน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง ที่ได้ให้ความร่วมมือด้วยดีในการดำเนินงานที่ผ่านมา

(นายเจติมศักดิ์ วานิชสมบัติ)

เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

สารบัญ

3	คำนำ
4	สารบัญ
5	ความนำ
6	เจตนารมณ์ของอนุสัญญาฯ
8	พันธกรณีของอนุสัญญาฯ
9	ความคืบหน้าเกี่ยวกับอนุสัญญาฯ
12	สถานการณ์ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย
13	กฎหมายที่เื้อ้อำนวยต่อการดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาฯ
20	การเตรียมการเพื่ออนุวัตอนุสัญญาฯ
22	การดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาฯ
28	ความพยายามสำหรับอนาคต

ความน่า

ใน การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (United Nations Conference on Environment and Development) หรือการประชุมสุดยอดสิ่งแวดล้อมโลก (Earth Summit) เมื่อวันที่ 5-14 มิถุนายน 2535 คณะผู้แทนไทยได้ให้ความเห็นชอบต่อการลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ดังนั้น ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม จึงได้ลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2535 โดยมีทั้งสิ้น 157 ประเทศร่วมลงนามในขณะนั้น

คณะผู้แทนไทยที่เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี คณะผู้แทนไทย และผู้แทนส่วนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้แทนหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การที่ประเทศไทยร่วมลงนามในอนุสัญญา เป็นไปตามดุลพินิจของคณะผู้แทนไทยที่ได้เข้าร่วมประชุมดังกล่าว ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีตามที่ได้มีมติลงวันที่ 26 พฤษภาคม 2535

ก่อนการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme) ได้เตรียมการโดยจัดให้มีการประชุมเพื่อยกร่างและเจรจาต่อรองในเนื้อหาของอนุสัญญาขึ้น 10 ครั้ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2531-2535 ซึ่งเนื้อหาของอนุสัญญา ได้รับการรับรองในการประชุมครั้งสุดท้ายในเดือนพฤษภาคม 2535 ในกระบวนการดังกล่าว ผู้แทนจากทุกประเทศในโลกเข้าร่วมประชุมด้วยรวมทั้งผู้แทนจากประเทศไทย

เจตนารมณ์ของอนุสัญญาฯ

ความ

หลากหลายทางชีวภาพ หมายถึง นานาชีวิต นานาพันธุ์ที่อยู่ในนิเวศหรือแหล่งที่อยู่อาศัยที่แตกต่างหลากหลายทั่วโลก ทุกชีวิตมนุษย์ได้พึ่งพาความหลากหลายทางชีวภาพ โดยผ่านกระบวนการนับไม่ถ้วน ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเกษตร ยารักษาโรค การประมง และการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ

ในทศวรรษที่ผ่านมา นักวิทยาศาสตร์ได้เห็นพ้องต้องกันว่า ความหลากหลายทางชีวภาพได้สูญสลายไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน เร็วกว่าในอดีตที่ผ่านมา ตั้งแต่ไดโนเสาร์ได้สูญพันธุ์ไปเมื่อประมาณ 65 ล้านปีมาแล้ว นักวิทยาศาสตร์ชั้นนำของโลกได้ทำนายว่า ด้วยอัตราสูญพันธุ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โลกจะสูญเสียชนิดพันธุ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันไปประมาณร้อยละ 20 ใน 30 ปีข้างหน้า

หากปราศจากความพยายามอย่างจริงจังและอย่างสุดกำลังของประเทศทั่วโลกในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพภายในสิ้นศตวรรษหน้า โลกจะสูญเสียชนิดพันธุ์ไปถึงร้อยละ 50 ของที่มีอยู่ในปัจจุบัน

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเป็นความตกลงระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อมที่ถือกำเนิดจากความพยายามของประชาคมโลกที่ต้องการให้มีความร่วมมือระหว่างประเทศ ระหว่างหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ และเอกชน และระหว่างประชาชนทั่วโลก ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและใช้ประโยชน์ระบบนิเวศ ชนิดพันธุ์ และพันธุกรรมอย่างยั่งยืน อนุสัญญา ได้ตระหนักดีว่าความยากจนในประเทศกำลังพัฒนาเป็นสาเหตุหนึ่งของการทำลายสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ แต่กระนั้นก็ดี อนุสัญญา ได้วางกรอบการดำเนินงานให้ประเทศต่างๆ อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศของตนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และเท่าที่เหมาะสม

อนุสัญญา วางวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ
- เพื่อใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และ
- เพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม

อนุสัญญา ยืนยันในหลักการที่ว่า ภาควิชาอำนาจอธิปไตยที่จะใช้ทรัพยากรของตน ตามนโยบายสิ่งแวดล้อมของแต่ละประเทศ และตามความรับผิดชอบของประเทศ โดยไม่ทำความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อมของประเทศอื่น

อนุสัญญา ฉบับนี้เป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศฉบับแรกที่ครอบคลุมการอนุรักษ์ทั้งพันธุกรรม ชนิดพันธุ์ และระบบนิเวศ อนุสัญญาอื่นๆ ที่มีมาก่อนหน้านี้ คำนึงเฉพาะระบบนิเวศบางประเภทและชนิดพันธุ์บางกลุ่มเท่านั้น เช่น

- อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเป็นที่อยู่อาศัยของนกน้ำ (Convention on Wetlands of International Importance Especially as Waterfowl Habitat, 1971–Ramsar Convention) คำนึงเฉพาะพื้นที่ชุ่มน้ำซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกน้ำ

- อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage, 1972) คำนึงเฉพาะแหล่งธรรมชาติที่มีคุณค่าเด่นชัดทางสุนทรียภาพและวิทยาศาสตร์ หรือมีความงามตามธรรมชาติ หรือเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดพันธุ์ที่ถูคุกคาม

- อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, 1973–CITES) ให้การคุ้มครองเฉพาะที่เกี่ยวกับการค้าชนิดพันธุ์ตามบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา

- อนุสัญญาว่าด้วยการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่อพยพย้ายถิ่น (Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals 1979–Bonn Convention) อนุรักษ์เฉพาะชนิดพันธุ์ที่อพยพย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยและแหล่งที่อยู่อาศัยตามเส้นทางอพยพของชนิดพันธุ์นั้นๆ

พันธกรณีของอนุสัญญาฯ

เป้า

หาของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ มีลักษณะเป็นกรอบนโยบายที่กว้าง ซึ่งในการดำเนินงานแต่ละประเทศจะต้องจัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนการดำเนินงานขึ้นเอง ดังนั้น อนุสัญญาฯ จึงได้เตรียมกลไกการเงิน ซึ่งคือกองทุนสิ่งแวดล้อมโลกไว้สนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าวของประเทศกำลังพัฒนา เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลดังวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ

ภาคีจะต้องดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ ดังสรุปได้ดังนี้

- เพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ อนุสัญญาฯ กำหนดให้แต่ละภาคี

- ✎ ดำเนินการให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และเท่าที่เหมาะสม เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ อันได้แก่ การจัดตั้งระบบพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่ซึ่งต้องการมาตรการพิเศษ เพื่อสงวนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพและกำหนดมาตรการเฉพาะเรื่องอีกมากกว่าสิบมาตรการ

- ✎ อนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยวางมาตรการบำรุงและฟื้นฟูชนิดพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ และนำกลับเข้าสู่ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติเดิม

- เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน อนุสัญญาฯ กำหนดให้แต่ละภาคี

- ✎ ต้องผลานการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน ให้เข้ากันนโยบายและแผนของชาติ

- ✎ ต้องสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นในการจัดทำและปฏิบัติตามมาตรการแก้ไขฟื้นฟูในพื้นที่เสื่อมโทรม และ

- ✎ ต้องส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและภาคเอกชน ในการพัฒนาวิธีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

- เพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม อนุสัญญาฯ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “อำนาจในการพิจารณา กำหนดการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม ขึ้นอยู่กับรัฐบาลแห่งชาติ” และยังกำหนดให้ภาคี

- ✎ พยายามสร้างเงื่อนไข เพื่ออำนวยความสะดวกเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม หากเป็นการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้

- ✎ วางกลไกในการต่อรองผลประโยชน์บนเงื่อนไขการตกลงร่วมกันระหว่างผู้ให้และผู้ขอใช้พันธุกรรม

- ✎ ให้ประเทศซึ่งเป็นผู้ให้ทรัพยากรพันธุกรรมได้รับถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งใช้ทรัพยากรพันธุกรรมนั้นจากประเทศผู้รับ ทั้งนี้ บนพื้นฐานแห่งความยุติธรรมและความเสมอภาค

ในการดำเนินงานดังกล่าว อนุสัญญาฯ ได้กำหนดให้มีการสนับสนุนทางการเงิน โดยให้ภาคีประเทศพัฒนาแล้วจัดหาแหล่งเงินทุนใหม่และเพิ่มเติม ซึ่งทำให้ภาคีที่กำลังพัฒนาสามารถรับมือกับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในการดำเนินงานตามมาตรการอนุรักษ์ อนุสัญญาฯ กำหนดให้มีการกลไกทางการเงินเพื่อเป็นแหล่งทรัพยากรแก่ประเทศกำลังพัฒนา บนพื้นฐานของการให้เปล่าหรือการผ่อนปรน และบทบาทหน้าที่ของกลไกจะถูกควบคุมโดยสมัชชาภาคีของอนุสัญญาฯ

ความคืบหน้าเกี่ยวกับอนุสัญญาฯ

การมีผลบังคับใช้

อนุ สัญญาฯ ได้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2536 หลังจากระยะเวลา 90 วันที่ประเทศมองโกเลียให้สัตยาบันเป็นภาคีลำดับที่ 30

จำนวนภาคีอนุสัญญาฯ

ขณะ นี้ อนุสัญญาฯ มีภาคี 182 ประเทศ ในจำนวนนี้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว 25 ประเทศ ประเทศที่กำลังพัฒนา 157 ประเทศ รวมทั้งกัมพูชา เมียนมาร์ ลาว เวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ปาปัว นิวกินี อินเดีย ศรีลังกา บังคลาเทศ ปากีสถาน จีน ญี่ปุ่น เกาหลีเหนือ และเกาหลีใต้

ส่วนประเทศที่ยังไม่ได้ให้สัตยาบันมี 12 ประเทศได้แก่ อัฟกานิสถาน อันดอร์รา บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา บรูไนดารุสซาลาม โยลีสี อีรัก คูเวต ไซมาเลีย ไทย ทูวาลู สหรัฐอเมริกา และยูโกสลาเวีย (มกราคม 2545)

สมาชิกภาคีอนุสัญญาฯ

สมาชิก ภาคีอนุสัญญาฯ ประกอบด้วยผู้แทนภาคีทุกประเทศ นับตั้งแต่ อนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้เมื่อปี พ.ศ. 2536 โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme – UNEP) ได้จัดตั้งสำนักเลขาธิการของอนุสัญญาฯ ขึ้นในนครมอนทรีออล ประเทศแคนาดา และได้จัดให้มีการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ (Conference of the Parties)

	สมัยที่ 1	เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน – 9 ธันวาคม 2537 ณ กรุงนัสซอ ประเทศบาฮามาส
	สมัยที่ 2	เมื่อวันที่ 6–17 พฤศจิกายน 2538 ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย
	สมัยที่ 3	เมื่อวันที่ 4–15 พฤศจิกายน 2539 ณ กรุงบัวโนสไอเรส ประเทศอาร์เจนตินา
	สมัยที่ 4	เมื่อวันที่ 4–15 พฤษภาคม 2541 ณ กรุงบาสึลว่า ประเทศสวิตเซอร์แลนด์
	สมัยที่ 5	เมื่อวันที่ 15–26 พฤษภาคม 2543 ณ กรุงไนโรบี ประเทศเคนยา
	สมัยที่ 6	เมื่อวันที่ 8–19 เมษายน 2545 ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์

ซึ่งการประชุมดังกล่าว ได้เปิดโอกาสให้องค์กรระหว่างประเทศ องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง และประเทศที่มีได้เป็นภาคีเข้าร่วมประชุมด้วย

หัวข้อการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ

ใบ

การประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ มีหัวข้อสาระสำคัญดังต่อไปนี้

<ul style="list-style-type: none"> ☛ สมัยที่ 1 พ.ศ. 2537 ☛ แนวทางของกลไกการเงิน ☛ โปรแกรมงานระยะกลาง
<ul style="list-style-type: none"> ☛ สมัยที่ 2 พ.ศ. 2538 ☛ ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเลและชายฝั่ง ☛ การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม ☛ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ☛ ความปลอดภัยทางชีวภาพ
<ul style="list-style-type: none"> ☛ สมัยที่ 3 พ.ศ. 2539 ☛ ความหลากหลายทางชีวภาพทางการเกษตร ☛ ทรัพยากรและกลไกการเงิน ☛ การจำแนกระบุ การติดตามตรวจสอบ และการศึกษาวิเคราะห์ ☛ สิทธิทรัพย์สินทางปัญญา
<ul style="list-style-type: none"> ☛ สมัยที่ 4 พ.ศ. 2541 ☛ ระบบนิเวศน้ำจืด (ในแผ่นดิน) ☛ การทบทวนปฏิบัติการของอนุสัญญา ☛ มาตรา 8 (j) และประเด็นที่เกี่ยวข้อง (ความรู้ตามชนบทธรรมเนียม) ☛ การแบ่งปันผลประโยชน์
<ul style="list-style-type: none"> ☛ สมัยที่ 5 พ.ศ. 2543 ☛ ระบบนิเวศพื้นที่แห้งแล้ง, เมดิเตอร์เรเนียน, ทะเลทราย, กึ่งทะเลทราย, ทุ่งหญ้า และชานันน้ำ ☛ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน รวมถึงการท่องเที่ยว ☛ การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม
<ul style="list-style-type: none"> ☛ สมัยที่ 6 พ.ศ. 2545 ☛ ระบบนิเวศป่าไม้ ☛ ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ☛ การแบ่งปันผลประโยชน์ ☛ แผนกลยุทธ์ พ.ศ. 2545–2553
<ul style="list-style-type: none"> ☛ สมัยที่ 7 พ.ศ. 2547 ☛ ระบบนิเวศภูเขา ☛ พื้นที่คุ้มครอง ☛ การถ่ายทอดเทคโนโลยี และความร่วมมือเกี่ยวกับเทคโนโลยี

แผนกลยุทธ์สำหรับอนุสัญญาฯ

สมาชิก ภาคืออนุสัญญาฯ ได้ดำเนินงานเตรียมการและจัดทำแผนกลยุทธ์สำหรับอนุสัญญาฯ (Strategic Plan for the Convention) ซึ่งคาดว่าจะได้รับการรับรองในการประชุมสมัยที่หก แผนกลยุทธ์ดังกล่าวจะครอบคลุมระยะปี พ.ศ. 2545–2553 และขึ้นอยู่กับโปรแกรมงานระยะยาวกว่านั้นของสมาชิกภาคืออนุสัญญาฯ และคณะที่ปรึกษาทางวิทยาศาสตร์ฯ แผนนี้ตั้งใจที่จะให้แนวทางแก่กลยุทธ์และการดำเนินโปรแกรมงานเหล่านี้ แผนกลยุทธ์สำหรับอนุสัญญาฯ จะประกอบด้วยเป้าหมายที่สมาชิกภาคืออนุสัญญาฯ ปรารถนาที่จะบรรลุความสำเร็จในระยะดังกล่าว โดยครอบคลุมงานในสามส่วนคือ

- โปรแกรมงานตามหัวข้อสาระสำคัญ
- งานในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลายเรื่องและงานความริเริ่มต่างๆ
- งานอนุรักษ์พันธุชาติของอนุสัญญาฯ

พิธีสารภายใต้อนุสัญญาฯ

พิธี สารคาร์ตาเฮน่าว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (Cartagena Protocol on Biosafety) ได้รับการรับรองและเปิดให้ลงนามในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2543 ในการประชุมสมัยสมาชิกภาคืออนุสัญญาฯ สมัยที่ 5 ณ กรุงไนโรบี ขณะนี้มีสมาชิกภาคืออนุสัญญาฯ ลงนามรับรองแล้ว 103 ประเทศ และให้สัตยาบัน 10 ประเทศ พิธีสารฯ เป็นผลจากความพยายามดำเนินงานสนองต่อมาตรา 19 (3) ของอนุสัญญาฯ สมาชิกภาคืออนุสัญญาฯ ได้จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพขึ้นทำการร่างพิธีสาร และเจรจาต่อรอง มีการประชุมหารือกัน 5 ครั้ง ในระยะปี พ.ศ. 2539–2542 พิธีสารฯ ฉบับนี้ได้จัดวางขั้นตอนวิธีที่เหมาะสมในการขนย้ายดูแลและการใช้ประโยชน์อย่างปลอดภัยซึ่งสิ่งมีชีวิตที่ได้รับการดัดแปลงพันธุกรรม (GMOs) อันอาจมีผลเสียต่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

สถานการณ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ในประเทศไทย

การ

พัฒนาประเทศและสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของประชากรของประเทศในระหว่างปี พ.ศ. 2504 จนถึงปี พ.ศ. 2541 เป็นเหตุให้อัตราการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยสูงมาก มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้ไปเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่อื่นๆ ถึง 90 ล้านไร่ แม้ว่ารัฐบาลจะได้พยายามดำเนินมาตรการป้องกันรักษาป่าอย่างเข้มงวดมากขึ้น พร้อมกับการปลูกฟื้นฟูป่าไม้ให้ทั่วประเทศ เพื่อให้สภาพป่าที่เคยถูกทำลายฟื้นกลับคืนมาเป็นป่าธรรมชาติดั้งเดิมอีกครั้ง ก็เพียงทำให้อัตราการสูญเสียของพื้นที่ป่าไม้ลดลง ไม่สามารถหยุดยั้งการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ลงได้ ปัจจุบันประเทศไทยยังคงสูญเสียเนื้อที่ป่าไม้โดยเฉลี่ยปีละประมาณ 367,244.30 ไร่ หรือวันละประมาณหนึ่งพันไร่

การสูญเสียระบบนิเวศป่าไม้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานเช่นนี้ ได้ส่งผลต่อการลดลงของประชากรสัตว์ป่าและพืชป่า จนหลายชนิดพันธุ์ตกอยู่ในภาวะใกล้จะสูญพันธุ์ ปัจจุบันประชากรช้างป่าเหลืออยู่ในประเทศไทยประมาณ 1,975-2,380 ตัว ประชากรควายป่าเหลือ 50-70 ตัว ประชากรเสือโคร่งเหลือ 250-500 ตัว ส่วนกูปรี ละมั่ง และแรดชวา ไม่มีผู้พบเห็นในป่าธรรมชาติของประเทศไทยเป็นเวลานานแล้ว สำหรับพืชป่าหลายชนิดได้สูญหายไปจากธรรมชาติอย่างไม่หวนคืน เช่น พรรณไม้เฉพาะถิ่นในป่าพรุโต๊ะแดง

การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาได้ทำให้สมันสูญพันธุ์ไปจากประเทศไทยและจากโลกเมื่อ 67 ปีมาแล้ว พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยได้สูญหายไปประมาณว่าครึ่งหนึ่งของที่เคยมีเมื่อห้าสิบปีที่แล้ว ทำให้ปลาน้ำจืดหลายชนิดสูญพันธุ์ไป ได้แก่ ปลาหางไหม้ ปลาหวีเกศ แนวปะการังชายฝั่งของประเทศไทยถูกทำลายลงไปมากจากกิจกรรมการประมงและการท่องเที่ยว จากการประเมินทราบว่าแนวปะการังในอ่าวไทยและในทะเลอันดามันมีสภาพเสื่อมโทรมถึงเสื่อมโทรมมากร้อยละ 23.7 และ 49.8 ตามลำดับ การประมงเกินกำลังการผลิตของธรรมชาติ และการทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่งเช่น ป่าชายเลนซึ่งพุ่มพื้กตัวอ่อนในระยะต้น ส่งผลให้ปริมาณสัตว์น้ำเค็มที่จับได้จากแหล่งธรรมชาติ ในระยะสิบปีที่ผ่านมามีการขยายตัวน้อย ปริมาณหอยที่จับได้ลดลงจากเมื่อสิบปีที่แล้ว ถึงร้อยละ 70 ปูทะเลที่จับได้จากธรรมชาติมีปริมาณลดลงเป็นลำดับ โดยในปี 2539 ปริมาณปูทะเลที่จับได้เหลือเพียงร้อยละ 68 ของปริมาณปูทะเลที่จับได้ในปี 2537 ปลาทะเลขนาดใหญ่เช่น ปลาดงลาม ปลาดงนาก ปลาดงกระเบน ล้วนอยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์

สายพันธุ์ข้าวพื้นเมืองดั้งเดิมในประเทศไทยที่คาดว่าจะมีนับหมื่นสายพันธุ์ ปัจจุบันสูญพันธุ์ไปเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพาะปลูกไปเป็นพื้นที่เมืองและเนื่องจากความนิยมสายพันธุ์ใหม่ พันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่ศูนย์วิจัยข้าวปทุมธานี กรมวิชาการเกษตร ได้รวบรวมไว้จากทั่วประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2480 จนถึง พ.ศ. 2544 ที่สามารถจำแนกชื่อโดยไม่ซ้ำกันมีเพียง 5,928 สายพันธุ์ พืชไร่พันธุ์พื้นเมืองก็สูญหายไปเป็นจำนวนมากเช่นกัน เนื่องจากแหล่งเพาะปลูกถูกทำลาย พันธุ์ทุเรียน และพันธุ์มะม่วงที่กรมวิชาการเกษตร รวบรวมไว้มี 175 และ 151 สายพันธุ์ตามลำดับ การนำเข้าพันธุ์ต่างประเทศมาเลี้ยงเป็นจำนวนมาก ทำให้มีการละเลยพันธุ์สัตว์พื้นเมืองเช่น โคพื้นเมือง โคขาวลำพูน โคพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมูพันธุ์ราด พันธุ์โหลล่า และพันธุ์ควาย เป็ดนครปฐม วัวแดง กระต๊องเขากอง ซึ่งกำลังจะสูญพันธุ์ไปจากประเทศไทย

กฎหมายที่เื้อ้อำนวยต่อการดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาฯ

กฏ หมายถึงของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ อาทิ เช่น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ.2518 และพ.ศ. 2535 ตลอดจนพระราชบัญญัติพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พบว่าได้ครอบคลุมและเื้อ้อำนวยต่อการอนุรักษ์ตามพันธกรณีของอนุสัญญา อยู่แล้ว

รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 56 ระบุถึงสิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมทั้งรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ มาตรา 79 กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล ซึ่งส่งเสริมการดำเนินงานตามพันธกรณีที่เกี่ยวข้องกับการสงวนรักษาและดำรงซึ่งความรู้ และการถือปฏิบัติของชุมชนพื้นเมืองและท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน (มาตรา 8) และที่ส่งเสริมการคุ้มครองและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรชีวภาพตามธรรมเนียมนิยม ตลอดจนสนับสนุนประชากรท้องถิ่นในการแก้ไขพื้นที่ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพถูกทำลาย (มาตรา 10)

พระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 แก้ไขเพิ่มเติมถึง พ.ศ. 2532 กำหนดให้การทำไม้หวงห้าม และเก็บหาของป่าหวงห้ามหรือทำอันตราย ไม้หวงห้าม และของป่าหวงห้าม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงาน เจ้าหน้าที่ พระราชกฤษฎีกา กำหนดไม้หวงห้าม พ.ศ. 2530 และพระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้าม พ.ศ. 2530 ระบุชนิดพันธุ์ไม้หวงห้ามและของป่าหวงห้าม เพื่อรักษาไม้ชนิดที่มีค่าหายาก และของป่าหายากไม่ให้เป็นอันตรายหรือสูญสิ้นไป เื้อ้อำนวยให้ดำเนินการตามพันธกรณีของอนุสัญญา ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (มาตรา 8) และการสร้างเงื่อนไขเพื่อพิจารณาการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม (มาตรา 15)

พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490 ได้กำหนดที่รักษาพืชพันธุ์ อันได้แก่ บริเวณพระอาราม หรือปูชนียสถาน หรือติดกับเขตสถานที่ดังกล่าว บริเวณประตูน้ำ ฝาย หรือท่านบ หรือที่ซึ่งเหมาะแก่การรักษาพืชพันธุ์สัตว์น้ำ ซึ่งห้ามมิให้บุคคลใดทำการประมง หรือเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในที่รักษาพืชพันธุ์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมประมง สอดคล้องตามพันธกรณีที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (มาตรา 8) และการสร้างเงื่อนไขเพื่อพิจารณาการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม โดยเฉพาะการขอความเห็นชอบ ซึ่งต้องแจ้งล่วงหน้า (มาตรา 15) จนถึง พ.ศ. 2536 กรมประมงได้ประกาศที่รักษาพืชพันธุ์ ทั้งหมด 3,494 แห่ง ครอบคลุมเนื้อที่ 108,453 ไร่ ซึ่งมาตรการนี้ มีส่วนสำคัญในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ ตลอดจนความหลากหลายทางระบบนิเวศทางน้ำด้วย

กฎหมายฉบับนี้ ห้ามการนำเข้าสัตว์น้ำ ดังระบุในพระราชกฤษฎีกาห้ามมิให้นำสัตว์น้ำ บางชนิดเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2525 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2536 ทำให้ประเทศไทย สามารถดำเนินการตามพันธกรณีของอนุสัญญา เกี่ยวกับการควบคุมชนิดพันธุ์ต่างถิ่น (มาตรา 8)

ประกาศกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในกรณีกำหนดดูแลปลาทูวางไข่และห้าม มิให้ใช้เครื่องมือบางชนิดจับปลาทูในระยะเวลาดังกล่าว ทำให้จำนวนปลาทูในอ่าวไทยที่เคยมี จำนวนน้อย กลับมีจำนวนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับพันธกรณีเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน (มาตรา 10)

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ได้กำหนดให้มีการประกาศเขต อุทยานแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อที่จะได้มีการคุ้มครอง ควบคุม ดูแลระบบนิเวศ และถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (habitat) ของพืชและสัตว์ ซึ่งสอดคล้องตามพันธกรณีการ อนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (มาตรา 8) แต่ก็ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มี ส่วนร่วมในการใช้พื้นที่บางส่วน เพื่อการนันทนาการ อันจะเป็นการสร้างจิตสำนึกในการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องตามพันธกรณีของอนุสัญญา (มาตรา 13)

ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามเก็บหา นำไม้หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่นออกไป ห้ามนำสัตว์ออกไปหรือทำอันตรายแก่สัตว์ ห้ามเก็บหา นำออกกล้วยไม้ ห้ามเก็บหรือ ทำอันตรายดอกไม้ ใบไม้หรือผลไม้ ห้ามดำเนินกิจกรรมเพื่อหาผลประโยชน์ ซึ่งเป็นการวาง เงื่อนไขการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมตามอนุสัญญา (มาตรา 15) นอกจากนี้ ในกรณีที่ เห็นสมควรกำหนดที่ดินที่มีสภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจให้คงสภาพธรรมชาติเดิมเพื่อ เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและความรื่นรมย์ของประชาชน ก็สามารถกำหนดโดยประกาศ พระราชกฤษฎีกาให้พื้นที่นั้นเป็นอุทยานแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับพันธกรณีเกี่ยวกับการ ใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน (มาตรา 10) และ (มาตรา 8) การ เสริมสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์ (มาตรา 11) และการให้ความรู้และเสริมสร้างความ ตระหนักแก่สาธารณชน (มาตรา 13)

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ห้ามมิให้บุคคลใดทำไม้ เก็บหาของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เว้นไว้แต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่ง ให้อำนาจให้ดำเนินการตามพันธกรณีที่เกี่ยวกับการสร้างเงื่อนไขการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม (มาตรา 15.2) และการขอความเห็นชอบที่ต้องแจ้งล่วงหน้า (มาตรา 15.5) นอกจากนี้ หากเห็นสมควรกำหนดป่าอื่นใดเป็นป่าสงวนแห่งชาติ เพื่อรักษาสภาพป่าไม้ ของป่า หรือ ทรัพยากรธรรมชาติอื่น สามารถกระทำได้โดยออกกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่ง สอดคล้องตามพันธกรณีที่ให้คุ้มครองระบบนิเวศในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (มาตรา 8)

พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 และพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537 ตลอดจนประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เรื่องกำหนดพืช ศัตรูพืช หรือ พืชจากแห่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม กำหนดให้พืชที่ได้รับการติดต่อพันธุ์กรรม ซึ่งเป็น ผลจากเทคโนโลยีชีวภาพ เป็นสิ่งต้องห้ามซึ่งการนำเข้าหรือนำผ่านต้องได้รับอนุญาตจาก กรมวิชาการเกษตร และอนุญาตให้นำเข้าเฉพาะเพื่อการทดลองหรือวิจัย สอดคล้องกับ พันธกรณีเกี่ยวกับการควบคุมความเสี่ยงเกี่ยวกับการปล่อยชีวพันธุกรรมที่ได้รับการเปลี่ยนแปลง พันธุกรรม (มาตรา 8) และการป้องกันการนำเข้าชนิดพันธุ์ต่างถิ่น (มาตรา 8)

พระราชบัญญัติบำรุงพันธุ์สัตว์ พ.ศ. 2509 กำหนดให้มีการป้องกันและ ควบคุมสัตว์สงวนพันธุ์เพื่อใช้ทำพันธุ์ ห้ามตอน ห้ามฆ่า หรือส่งสัตว์สงวนพันธุ์ออกนอก ราชอาณาจักรโดยมิได้รับอนุญาต ซึ่งสอดคล้องตามพันธกรณีเกี่ยวกับการวางเงื่อนไขเพื่อ เอื้ออำนวยการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม และการแจ้งขอความเห็นชอบล่วงหน้า (มาตรา 15)

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำหนดชนิดและชื่อ พันธุ์พืชที่เป็นพืชต้องห้าม ห้ามนำเข้าประเทศไทย และยังสามารถกำหนดให้พืชดัดแปลงพันธุกรรม อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์เป็นพืชอนุรักษ์ ซึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา การนำเข้า ส่งออก นำผ่าน ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมวิชาการเกษตร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย และให้มีการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชตามอนุสัญญา ฉบับนี้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ พันธกรณีที่เกี่ยวกับการดำรงรักษาภูมิคุ้มกันที่จำเป็นในการคุ้มครองชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม (มาตรา 8)

พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 เอื้ออำนวยให้มีการคุ้มครองเทคโนโลยี ดังนั้น จึงเป็นหลักประกันว่า ในการถ่ายทอดเทคโนโลยี ตามพันธกรณีของอนุสัญญา (มาตรา 16) จะไม่มีการละเมิดสิทธิที่ได้รับการคุ้มครอง

พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและนำเข้าในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ควบคุมการนำเข้าและส่งออก โดยพระราชกฤษฎีกาควบคุมการส่งออก ไปนอกราชอาณาจักรซึ่งสินค้าบางอย่าง (ฉบับที่ 39) พ.ศ. 2518 และประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่องการส่งสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร 11 ฉบับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา ได้ กำหนดรายชื้อสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า ปลาทะเลสวยงาม 400 ชนิด สัตว์น้ำอื่นๆ 258 รายการ เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตนำออกนอกประเทศไทย โดยมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การขออนุญาตตามกำหนดในกฎกระทรวง กฎหมายฉบับนี้จึงเอื้ออำนวยให้สามารถดำเนินการ ตามอนุสัญญา ในพันธกรณีที่เกี่ยวกับการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน (มาตรา 10) และการแจ้งขอความเห็นชอบล่วงหน้าในการ เข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม (มาตรา 15)

พระราชบัญญัติพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2534 เอื้ออำนวยให้มีการส่งเสริมการสำรวจศึกษาและวิเคราะห์ทางวิชาการต่างๆ ในการพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ สนับสนุนให้เพิ่มสมรรถนะของประเทศไทยใน การถ่ายทอดเทคโนโลยีกับต่างประเทศ สอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญา เกี่ยวกับการ ถ่ายทอดเทคโนโลยี (มาตรา 16) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (มาตรา 17) และความ ร่วมมือทางวิชาการและวิทยาศาสตร์ (มาตรา 18)

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ได้ปรับปรุงแก้ไขมาจากพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 ซึ่งยังคงมีการกำหนดได้มีการประกาศกำหนดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อที่จะคุ้มครองถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ สอดคล้องกับพันธกรณีการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (มาตรา 8) ตลอดจนมีการประกาศกำหนดชนิดสัตว์ป่าสงวน ซึ่งเป็นสัตว์ป่าหายาก จำนวน 15 ชนิด (เดิม 9 ชนิด) รวมทั้งมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติให้ทันสมัยมากขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora, CITES) และกำหนดการควบคุมการนำเข้า ส่งออก ส่งเสริมการขยายพันธุ์สัตว์ป่าบางชนิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเพิ่มประชากร อนุรักษ์ชนิดพันธุ์และลดความกดดันที่เกิดจากการล่า ซึ่งสอดคล้องกับพันธกรณีการคุ้มครองชนิดพันธุ์ที่สำคัญสำหรับการอนุรักษ์ (มาตรา 7) และการใช้ประโยชน์ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน (มาตรา 10)

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้พื้นที่ที่มีระบบนิเวศตามธรรมชาติอันโดดเด่นพิเศษเฉพาะหรืออันอาจถูกทำลายได้ง่าย เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะต้องมีการจัดการโดยเฉพาะ และมีการคุ้มครองตามที่เหมาะสมแก่สภาพของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องตามพันธกรณีเกี่ยวกับการจัดตั้งระบบพื้นที่คุ้มครองซึ่งต้องการมาตรการพิเศษ สำหรับอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ (มาตรา 8)

มาตรา 9, 10 และ 96 ของกฎหมายฉบับนี้ กำหนดกลไกระดับชาติให้มีการควบคุมระดับ และบรรเทาความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากเหตุฉุกเฉิน และเหตุภัยอันตราย และให้มีการชดเชยค่าเสียหายในกรณี ซึ่งทำให้ประเทศไทยสามารถรับผิดชอบต่อความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจมีผลกระทบต่อประเทศเพื่อนบ้านได้ และสามารถทำแผนฉุกเฉินเพื่อแก้ไขสถานการณ์ สอดคล้องตามพันธกรณีของอนุสัญญา (มาตรา 3 และ 14)

มาตรา 46-51 ของกฎหมายฉบับนี้ และประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม 4 ฉบับ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางในการจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และกำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่ต้องจัดทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไว้แล้ว นอกจากนั้น ตามมาตรา 19 ของกฎหมายฉบับนี้ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติสามารถเรียกให้โครงการที่ไม่อยู่ในรายการประเภทและขนาดโครงการดังกล่าว แต่มีแนวโน้มที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมส่งรายงานดังกล่าวได้ด้วย จึงทำให้ประเทศไทยสามารถดำเนินการตามพันธกรณีที่เกี่ยวข้อง การประเมินผลกระทบและการลดผลกระทบเสียหาย (มาตรา 14) และการจำแนกกระบวนการและประเภทกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ตลอดจนการติดตามตรวจสอบกิจกรรมดังกล่าว (มาตรา 7)

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังให้จัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถใช้เป็นเงินช่วยเหลือ และอุดหนุนกิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องตามพันธกรณีเกี่ยวกับทรัพยากรการเงิน (มาตรา 20)

พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 ส่งเสริมการปลูกสร้างสวนป่าในที่ดินของรัฐและเอกชน โดยรองรับและคุ้มครองสิทธิการทำไม้หวงห้ามในส่วนป่านั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพและให้มีการผลิตไม้เพื่อการพาณิชย์มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน (มาตรา 10) และการส่งเสริมแรงจูงใจ (มาตรา 11) ของอนุสัญญา

พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ให้ความคุ้มครองแก่พันธุ์พืชใหม่ พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น และพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป และพันธุ์พืชป่า โดยกำหนดให้มีการขออนุญาตและทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ ในกรณีที่เกิด จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชนั้นหรือส่วนใดของพันธุ์พืชไปใช้เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง และวิจัยเพื่อประโยชน์ในทางการค้า ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานของอนุสัญญา เกี่ยวกับการเข้าถึงและการแบ่งปันผลประโยชน์ (มาตรา 15)

(ร่าง) พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ... ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าอย่างยั่งยืน โดยรับรองประเพณีและวิถีการที่ชุมชนใช้ในการอนุรักษ์ใช้ประโยชน์และพัฒนาทรัพยากรป่า ซึ่งมีผลสืบเนื่องถึงความร่วมมือในการรักษาระบบนิเวศธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ลดการทำลายป่า และเป็นการฟื้นฟูสภาพป่า และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น สอดคล้องตามพันธกรณีเกี่ยวกับการสงวนรักษาและดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาพื้นบ้านในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน (มาตรา 8)

บทวิเคราะห์ฉบับตรี

มติคณะรัฐมนตรี เรื่องแผนแม่บทการจัดการปะการังของประเทศไทย วันที่ 3 มีนาคม 2535 กำหนดให้มีแผนแม่บทการจัดการปะการังของประเทศไทย ซึ่งแบ่งเป็นเขตการใช้ประโยชน์ในแนวปะการัง 3 เขต พร้อมมาตรการในแต่ละเขต ซึ่งได้แก่ เขตอนุรักษ์ เขตท่องเที่ยวธรรมชาติ และเขตการดูแลของท้องถิ่น มติคณะรัฐมนตรีฉบับนี้ช่วยให้สามารถดำเนินการตามพันธกรณีเกี่ยวกับการประสานการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเข้ากับแผนงานโปรแกรมและนโยบายระหว่างหน่วยงาน (มาตรา 6) การจำแนกและระบุทรัพยากรชีวภาพที่สำคัญสำหรับการอนุรักษ์ (มาตรา 7) การอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (มาตรา 8) การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน (มาตรา 10)

มติคณะรัฐมนตรี เรื่องการยกเลิกการให้สัมปทานทำไม้ในเขตป่าไม้ชายเลน วันที่ 19 พฤศจิกายน 2539 ให้มีการยกเลิกการให้สัมปทานทำไม้ในเขตป่าไม้ชายเลน และกำหนดมาตรการและแนวทางปฏิบัติในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนสอดคล้องกับพันธกรณีเกี่ยวกับการประสานการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนเข้ากับแผนงานโปรแกรมและนโยบายระหว่างหน่วยงาน (มาตรา 6) การจำแนกและระบุทรัพยากรชีวภาพที่สำคัญสำหรับการอนุรักษ์ (มาตรา 7) การอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (มาตรา 8) การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน (มาตรา 10)

นโยบายและแผนระดับชาติ

นโยบายคณะรัฐมนตรี 11 ธันวาคม 2539 กำหนดให้มีการดำเนินงานเพิ่มบทบาทของประเทศไทยในองค์การระหว่างประเทศทุกระดับและให้ความร่วมมือกับนานาประเทศ และองค์การระหว่างประเทศในการแก้ปัญหาซึ่งจะมีผลกระทบต่อมนุษยชาติ ตลอดจนร่วมมือกับต่างประเทศในการดูแล และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของโลก ของภูมิภาค และของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับพันธกรณีเกี่ยวกับความร่วมมือของอนุสัญญา (มาตรา 5)

นโยบายคณะรัฐมนตรี 26 กุมภาพันธ์ 2544 ให้มีการฟื้นฟูสภาพและคุณภาพความหลากหลายทางชีวภาพ ป้องกันการเสื่อมโทรมและการสูญสิ้นไปของความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งนี้เพื่อให้เอื้อต่อการดำรงชีวิต และเกิดสมดุลในการพัฒนาอย่างยั่งยืนอีกทั้งสนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการอนุรักษ์ พันธุ์ และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญา เรื่องการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (มาตรา 7) การอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (มาตรา 8) และการวิจัยและการฝึกอบรม (มาตรา 12) ตลอดจนความร่วมมือทางวิชาการและวิทยาศาสตร์ (มาตรา 18)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 กำหนดเป้าหมายให้มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบของป่าชุมชน เพื่อการอนุรักษ์พัฒนาสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของชุมชน นอกจากนี้ ยังให้มีการสร้างโอกาสเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น และสนับสนุนกฎหมายรองรับสิทธิของชุมชนท้องถิ่นและชาวประมงขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานตามอนุสัญญา ในเรื่องการสนับสนุนการใช้ประโยชน์ทรัพยากรให้สอดคล้องตามวัฒนธรรมท้องถิ่น และสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมสงวนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพโดยชุมชนท้องถิ่น (มาตรา 10)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 กำหนดเป้าหมายให้อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์ให้มีป่าอนุรักษ์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ นอกจากนี้ยังวางแนวทางการพัฒนาให้อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ โดยจัดให้มีเครือข่ายข้อมูล และการลงทุนวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่มีความสำคัญควบคู่ไปกับการสร้างความร่วมมือในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการคุ้มครองพันธุ์พืชและสัตว์ ซึ่งนับว่าช่วยผลักดันให้ประเทศไทยได้ดำเนินงานตามอนุสัญญา ในพันธกรณีที่เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (มาตรา 17) และความร่วมมือทางวิชาการและวิทยาศาสตร์ (มาตรา 18) การอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (มาตรา 7) การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน (มาตรา 10) และแรงจูงใจ (มาตรา 11)

นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559 กำหนดให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน (มาตรา 10) และให้มีการเร่งรัดฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้และทรัพยากรชายฝั่ง นอกจากนี้ ยังสนับสนุน การปรับปรุงกฎหมายระเบียบข้อบังคับ เพื่อให้มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสนับสนุนการศึกษาวิจัย และการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ซึ่งสอดคล้องตามอนุสัญญา ที่กำหนดให้มีการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน (มาตรา 10) การอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (มาตรา 8) การวิจัย (มาตรา 12) และการให้การศึกษา (มาตรา 13)

แผนแม่บทเพื่อพัฒนาการป่าไม้ (กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาขั้นสุดท้าย เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป) กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อหยุดยั้งการทำลายป่าธรรมชาติ อันเป็นแหล่งที่อยู่ของสัตว์ป่า และพันธุ์พืชและแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ และวางแผนงานป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่ออนุรักษ์ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ แผนงานจัดการป่าไม้เพื่อชนบท โดยให้ชุมชนได้ดำเนินงานภายใต้การสนับสนุนของรัฐ แผนงานจัดการพื้นที่ต้นน้ำ แผนงานอนุรักษ์ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนแผนงานป่าไม้ในเมือง ซึ่งเป็นแผนการที่สอดคล้องต่อการดำเนินการตามอนุสัญญา ที่เกี่ยวกับการประสานการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างยั่งยืนเข้ากับนโยบายระหว่างหน่วยงาน (มาตรา 6) การอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (มาตรา 8) การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน (มาตรา 10)

ระเบียบกรมและแนวทางปฏิบัติ

ระเบียบกรมวิชาการเกษตรว่าด้วยหลักเกณฑ์การแลกเปลี่ยนส่วนขยายพันธุ์พืช ระหว่างประเทศ พ.ศ. 2531 กำหนดหลักเกณฑ์การแลกเปลี่ยนขยายพันธุ์พืชระหว่างประเทศ ให้นำเข้าส่งออกได้เฉพาะการค้นคว้า ทดลอง วิจัย โดยกำหนดชนิดและปริมาณส่วนขยายพันธุ์พืชที่อนุญาตให้ส่งออกได้ กำหนดให้ผู้ขอต้องเป็นส่วนราชการหรือสถาบันหรือองค์กรที่มีหน้าที่ทำการค้นคว้า ทดลอง วิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับพันธุ์พืช และกองหรือสถาบันที่รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการ โดยขออนุมัติอธิบดีกรมวิชาการเกษตรเฉพาะเมื่อมีการขอเกินปริมาณที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับพันธกรณี เกี่ยวกับการวางเงื่อนไขเพื่อเอื้ออำนวยแก่การเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมในอนุสัญญา (มาตรา 15)

ระเบียบกรมวิชาการเกษตรว่าด้วยการอนุรักษ์และเก็บรวบรวมพันธุ์พืชในที่เดิม (in situ) นอกที่เดิม (ex situ) หรือในสภาพธนาคารเชื้อพันธุ์ (genebank) พ.ศ. 2535 กำหนดให้มีการสำรวจพันธุ์พืชที่มีอยู่เดิมในสภาพธรรมชาติและอนุรักษ์ในสภาพเดิมในพื้นที่นั้น โดยห้ามบุคคลอื่นเก็บหรือทำลาย นอกจากนั้น ให้มีการเก็บรวบรวมพันธุ์ในสภาพธนาคารเชื้อพันธุ์พืช และในสภาพเนื้อเยื่อ ส่วนพันธุ์ที่ไม่สามารถเก็บรักษาได้ในทั้งสองสภาพดังกล่าว ให้ปลูกรักษาในสถานที่รวบรวมพันธุ์ ดังกำหนดในระเบียบนี้ ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานตามอนุสัญญา เกี่ยวกับการอนุรักษ์ในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (มาตรา 8) และนอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ (มาตรา 9)

แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ สำหรับการทดลองทางพันธุวิศวกรรม และเทคโนโลยีชีวภาพ : ระดับห้องปฏิบัติการและภาคสนาม พ.ศ. 2537 ซึ่งศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติจัดทำขึ้น กำหนดแนวทางการดำเนินการภายใต้คณะกรรมการกลางความปลอดภัยทางชีวภาพแห่งชาติ โดยเชื่อมโยงกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537 ที่เกี่ยวกับการควบคุมการนำเข้าพันธุ์พืชที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม แนวทางนี้ช่วยให้มีการจัดระเบียบการควบคุมความเสี่ยง อันเกิดจากการนำเข้าและปล่อยชีววิทยที่ ได้รับการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม สอดคล้องตามพันธกรณีของอนุสัญญา เกี่ยวกับการควบคุมความเสี่ยง (มาตรา 8 g) และการควบคุมดูแลเทคโนโลยีชีวภาพและการจัดสรรผลประโยชน์ (มาตรา 19)

การเตรียมการเพื่ออนุวัตอนุสัญญาฯ

ประ

ประเทศไทยได้เตรียมการ เพื่อให้เมื่อเข้าเป็นอนุสัญญา แล้วสามารถดำเนินการตามพันธกรณี ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล พร้อมๆ ไปกับประเทศอื่นๆ ที่ได้เป็นภาคีไปแล้ว ดังนี้

หน่วยงานรับผิดชอบ

พ.ศ. 2536 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งมีปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน และสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เป็นฝ่ายเลขานุการ จนถึงปัจจุบันคณะกรรมการ ได้มีการประชุมไปแล้ว 31 ครั้ง และได้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้นดำเนินงานในเรื่องต่างๆ ได้แก่ คณะทำงานชีวิตริย์ต่างถิ่นในประเทศไทย คณะทำงานเฉพาะกิจจัดเตรียมรายงานการดำเนินงานตาม อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ คณะทำงานเตรียมการเพื่อการประชุมสมัชชา ภาคืออนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ คณะทำงานเตรียมการเพื่อการประชุมคณะ ที่ปรึกษาทางวิทยาศาสตร์ วิชาการ และเทคโนโลยี คณะทำงานจัดทำนโยบาย มาตรการ และ แผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

พ.ศ. 2539 กรมป่าไม้ กรมประมง กรมปศุสัตว์ และกรมวิชาการเกษตร ได้จัดตั้ง คณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพในแต่ละกรม เพื่อรองรับงานที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินการตามพันธกรณีของอนุสัญญา โดยเฉพาะ

พ.ศ. 2540 ทบวงมหาวิทยาลัยจัดตั้งคณะกรรมการความหลากหลายทาง ชีวภาพระดับทบวงและเห็นชอบให้ทุกมหาวิทยาลัยจัดตั้งคณะกรรมการความหลากหลายทาง ชีวภาพระดับมหาวิทยาลัยขึ้น เพื่อส่งเสริมการวิจัยและให้การศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลาย ทางชีวภาพ

พ.ศ. 2541 สถาบันทรัพยากรธรรมชาติและมีความหลากหลายทางชีวภาพ (สทช.) ได้รับการจัดตั้งตามมติคณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ให้มีหน้าที่รับผิดชอบการประสานงานทั้งในระดับนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพภายในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

พ.ศ. 2543 ศูนย์ความหลากหลายทางชีวภาพ (สลช.) ได้รับการจัดตั้งขึ้น ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทาง ชีวภาพ พ.ศ. 2543 ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางของประเทศเกี่ยวกับการเข้าถึงทรัพยากร พันธุกรรมและการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กชช.) ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ในฐานะหน่วยประสานงานกลางแห่งชาติ ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ได้ดำเนินงานประสานงานกับสำนัก เลขานุการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพตลอดมา ในการส่งผู้แทนไทยเข้าร่วม ประชุมสมัชชาภาคืออนุสัญญา คณะที่ปรึกษาทางวิทยาศาสตร์ฯ พิธีสารว่าด้วยความปลอดภัย ทางชีวภาพและคณะผู้เชี่ยวชาญต่างๆ สำนักงานฯ ได้จัดให้มีการประชุมหารือในคณะทำงาน เตรียมการเพื่อการประชุมสมัชชาภาคืออนุสัญญา และคณะทำงานเตรียมการเพื่อการประชุม คณะที่ปรึกษาทางวิทยาศาสตร์ฯ ก่อนการประชุมดังกล่าวทุกครั้ง สำนักงานฯ ได้จัดทำ

รายงานแห่งชาติว่าด้วยการอนุวัติอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเสนอต่อสำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพแล้วสองครั้ง โดยคณะทำงานจัดทำรายงานแห่งชาติ ได้รวบรวมข้อมูลและพิจารณาในการประชุมหลายครั้ง นอกจากนั้น ได้ดำเนินงานตอบสนองความต้องการของสำนักเลขาธิการอนุสัญญา ในการจัดส่งข้อมูลข่าวสารความคืบหน้าต่างๆ อยู่ตลอดเวลา

นโยบาย มาตรการ และแผนการระดับชาติ

คณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพได้จัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ซึ่งได้เสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2540 นโยบายฯ ดังกล่าวได้เื้ออำนวยการอนุวัติอนุสัญญา เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดงบประมาณ โครงการ กิจกรรม มาตรการ และให้หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการในระยะปี พ.ศ. 2541–2545 นโยบายฯ นี้เน้นการเสริมสร้างสมรรถนะแก่บุคลากร การให้ความรู้ความตระหนักแก่สาธารณชน เสริมสร้างความแข็งแกร่งให้แก่พื้นที่คุ้มครอง สร้างแรงจูงใจให้ท้องถิ่นอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ คุ้มครองชนิดพันธุ์และสายพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ และระบบนิเวศที่อยู่ในสภาพวิกฤต ตลอดจนควบคุมและติดตามตรวจสอบกิจกรรมที่คุกคามความหลากหลายทางชีวภาพ

นโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2546–2550 กำหนดวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศผู้นำของโลกในการอนุรักษ์ การวิจัย และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเขตร้อนภายใน 20 ปี นโยบายฯ ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อลดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย โดยให้ความเชื่อมั่นว่าประเทศไทยสามารถคุ้มครองและรักษาความหลากหลายทางชีวภาพได้อย่างยั่งยืน และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อให้ประชาชนไทยมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมในสิ่งแวดล้อมที่ดีเลิศและในสภาพเศรษฐกิจที่รุ่งเรือง โดยมีเป้าหมายให้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาความหลากหลายทางชีวภาพภายในปี พ.ศ. 2545. สร้างเครือข่ายอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นเอกภาพทั่วประเทศภายในปี พ.ศ. 2550. อนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงไว้ให้ได้ร้อยละ 33 ของพื้นที่ประเทศ และฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้เพิ่มอีกร้อยละ 17 เพื่อเป็นป่าชุมชนและเพื่อประโยชน์ใช้สอยอื่นๆ ภายใน 5 ปี. สำรวจวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพด้านพืช สัตว์ แมลง และจุลินทรีย์ในพื้นที่คุ้มครองและพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญสูง ได้แก่ พื้นที่สงวนชีวมณฑล กลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าตะวันออก (รอยต่อ 5 จังหวัด) กลุ่มป่าคลองแสง-เขาสกก กลุ่มป่าดอยภูคา-แม่ยม และป่าลุ่มน้ำสงคราม. สร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนทุกระดับและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ในพื้นที่มากกว่าร้อยละ 40 ของประเทศ. รณรงค์ให้มีการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในพื้นที่ป่าชุมชนที่มีอยู่. อนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยได้อย่างน้อยร้อยละ 35 ของพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศ และสร้างความเข้มแข็งให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) /ชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน อย่างน้อยร้อยละ 35

การดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาฯ

การ ดำเนินงานตามนโยบาย มาตรการและแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2541–2545 เป็นการดำเนินงานสอดคล้องตามพันธกรณีของอนุสัญญา ซึ่งในกระบวนการร่างนโยบาย มาตรการ และแผนฯ ได้ใช้พันธกรณี และข้อกำหนดต่างๆ ของอนุสัญญา เป็นพื้นฐานในการวางรูปแบบกิจกรรมที่จะต้องดำเนินงานโดยเน้นประเด็นที่เป็นความต้องการและความจำเป็นของชาติเป็นพิเศษ

ในระยะปี พ.ศ. 2541–2545 ประเทศไทยอยู่ในสภาวะเศรษฐกิจถดถอย เป็นเหตุให้การดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการดังกล่าวไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร แต่หลายหน่วยงานยังคงดำเนินงานอย่างเข้มแข็ง และบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ตั้งแต่แรก

ผลที่ได้รับจากการดำเนินงานตาม นโยบาย มาตรการและแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2541–2545 ในภาพรวมมีดังนี้

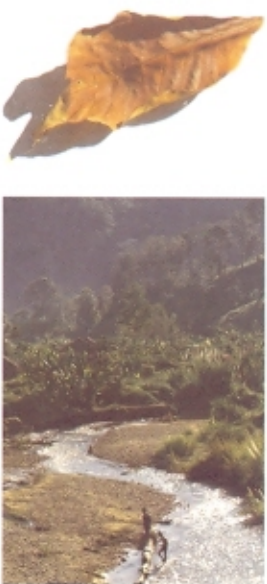
การอนุรักษ์พันธุกรรม กรมปศุสัตว์ประสบความสำเร็จในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางพันธุกรรมและพัฒนาปรับปรุงพันธุกรรมสัตว์พื้นเมือง 12 ชนิด ได้แก่ กระบือพื้นเมือง โคขาวลำพูน โคพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ วัวแดงและวัวบาห์ลี โคกระทิงเขาทวย แพะพื้นเมือง สุกรพื้นเมือง เป็ดเทศพื้นเมืองสีดำ เป็ดเทศพื้นเมืองสีขาว เป็ดพื้นเมืองพันธุ์ปากน้ำ เป็ดพื้นเมืองพันธุ์นครปฐม ห่าน และไก่พื้นเมือง โดยศึกษาวิจัยสถานภาพสัตว์พื้นเมืองของประเทศไทยให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้กรมปศุสัตว์ได้ปรับปรุงและทบทวนพระราชบัญญัติบำรุงพันธุ์สัตว์ พ.ศ. 2509 เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุกรรมสัตว์ ตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และจัดทำร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์สัตว์ พ.ศ. เพื่อสงวนรักษาพันธุกรรมสัตว์พื้นเมืองที่ใกล้จะสูญพันธุ์ ส่วนกรมป่าไม้ได้จัดทำสวนพันธุกรรมไม้ป่าโดยศูนย์วนวัฒนวิจัย จำนวน 6 ศูนย์ ทั่วประเทศ จะคัดเลือกพันธุ์ไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจและมีลักษณะดีจากป่าธรรมชาติ จำนวน 15 ชนิด ชนิดละ 300 ต้น มาปลูกในพื้นที่ของแต่ละศูนย์ฯ และได้มีการจัดทำแปลงตัวอย่างถาวรเพื่ออนุรักษ์และศึกษาวิจัยแหล่งพันธุกรรมไม้ในระบบนิเวศป่าธรรมชาติ 7 สภาพป่า ภายในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ 15 แห่งทั่วประเทศด้วย

การอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ กรมประมงได้ติดตามตรวจสอบสถานภาพชนิดพันธุ์ สัตว์หายากและใกล้จะสูญพันธุ์ และได้ประกาศเพิ่มเติมให้ปูทะเลทั้งหมดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ในกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2543 ออกความตามในพระราชบัญญัติ สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 นอกจากนั้นยังได้สำรวจสถานภาพสัตว์น้ำ เช่น พะยูน โลมา วาฬ เต่าทะเล หอยมือเสือ ในน่านน้ำไทยเพื่อทราบแหล่งอาศัย จำนวน และวงจร การดำรงชีวิต เพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์มิให้สัตว์เหล่านี้สูญพันธุ์ อีกทั้งได้ฟื้นฟู ทรัพยากรพันธุ์ปลา และสัตว์น้ำจืดของไทย โดยผลิตพันธุ์ไทยเพื่อปล่อยในแหล่งน้ำปีละ ประมาณ 40 ล้านตัว อาทิ เช่น ปลาสวายขาว ปลาดุกอุย ปลาสลิด ปลาบ้า ปลาเกา ปลาแก้มช้ำ ปลายี่สก ปลาแคดเหลือง ปลาแคดแก้ว ปลาหมอไทย กบนา ฯลฯ เพื่อปล่อยให้ ดำรงพันธุ์ในแหล่งน้ำจืด ปี พ.ศ. 2544 ส่วนกรมป่าไม้ได้แก้ไขและเพิ่มเติมรายชื่อสัตว์ป่า คุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 รวมทั้งประกาศ รายชื่อสัตว์ป่าที่อนุญาตให้ประชาชนเพาะเลี้ยงได้เพิ่มเติมอีกหลายชนิด

ประเทศไทยมีความก้าวหน้าอย่างมากในการอนุรักษ์ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ในปี พ.ศ. 2541 พร้อมกับเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำ ความชื้นเลียน เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ แห่งแรกของประเทศไทย สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ในฐานะหน่วยงาน กลางของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศไทยได้ดำเนินการสำรวจและจำแนกประเภท พื้นที่ชุ่มน้ำทั่วประเทศแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2542 และจัดทำทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศ ไทย ประกอบด้วยทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ 61 แห่ง ทะเบียน พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ 48 แห่ง และทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับ ท้องถิ่น 19,295 แห่ง นอกเหนือไปจากนั้นประเทศไทยได้เสนอ พื้นที่ชุ่มน้ำอีก 5 แห่ง ได้แก่ พื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย พื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง พื้นที่ ชุ่มน้ำดอนหอยหลอด พื้นที่ชุ่มน้ำปากแม่น้ำกระบุรี และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพฯ (พรุโฑ๊ะแดง) ให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Site) ซึ่งในวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 สำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้ประกาศให้พื้นที่ชุ่มน้ำดังกล่าวเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศแล้ว

กรมประมงได้ฟื้นฟูระบบนิเวศแนวปะการังให้กลับมีสภาพอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ในพื้นที่ชายทะเล 13 จังหวัด โดยสำรวจสภาพแนวปะการังติดตั้งทุ่นผูกเรือเพื่อลดความเสียหายที่จะเกิดในแนวปะการังอันเนื่องมาจากการทิ้งสมอเรือ กำหนดพื้นที่และประกาศพื้นที่ การใช้ประโยชน์ ติดตั้งป้ายแสดงเขตการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ปะการัง อีกทั้งได้พัฒนาฟื้นฟู แหล่งประมงโดยจัดสร้างแหล่งอาศัยสำหรับสัตว์ทะเลจำนวน 8 แห่ง เป็นพื้นที่ 402 ตาราง กิโลเมตร

การอนุรักษ์ระบบนิเวศป่าไม้ ในปี พ.ศ. 2543 พบว่ากรมป่าไม้สามารถอนุรักษ์เนื้อที่ ป่าเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2538 คิดเป็นร้อยละ 3.51 ของพื้นที่ประเทศ เท่ากับ 18,097 ตาราง กิโลเมตร กรมป่าไม้ได้ดำเนินการปลูกและฟื้นฟูสภาพป่าในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2540-2543 คิดเป็นพื้นที่ 422.43 ตารางกิโลเมตร

สำหรับพื้นที่คุ้มครอง ปี พ.ศ. 2543 กรมป่าไม้ได้ประกาศพื้นที่คุ้มครองเพิ่มจากปี พ.ศ. 2540 อีก 37 แห่ง เป็นอุทยานแห่งชาติ 20 แห่ง วนอุทยาน 2 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 9 แห่ง และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า 6 แห่ง รวมพื้นที่คุ้มครองทั้งหมดที่ประกาศไปแล้วรวม 91,231.57 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 17.8 ของพื้นที่ประเทศ และยังมีพื้นที่ที่เตรียมการประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองอีกหลายแห่ง และได้มีการรังวัดแนวเขตป่าอนุรักษ์ในอุทยานแห่งชาติ 72 แห่ง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 40 แห่ง เพื่อดำเนินการคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังจัดทำแผนแม่บทอุทยานแห่งชาติ 6 แห่ง อุทยานแห่งชาติทางทะเล 6 แห่ง และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 8 แห่ง ส่วนกรมประมงได้ควบคุมจำนวนเครื่องมือและยกเลิกเครื่องมือที่ทำลายทรัพยากร ขยายพื้นที่ และระยะเวลาห้ามทำการประมงด้วยเครื่องมือบางชนิด เช่น อวนลาก อวนรุน ในฤดูปลามีไข่ วางไข่ และเลี้ยงตัวในวัยอ่อน โดยมีพื้นที่ควบคุมทั้งสิ้น 37,500 ตารางกิโลเมตร

การอนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ กรมวิชาการเกษตรได้จัดตั้งธนาคารเชื้อพันธุพืชเก็บรวบรวมอนุรักษ์พันธุพืชปลูกและพืชป่าที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทย และต่างประเทศจำนวน 73,574 ตัวอย่างเชื้อพันธุ ในจำนวนนี้เป็นพืชอาหารหลัก 5 ชนิดที่อนุรักษ์ในรูปของเมล็ดจำนวน 28,243 ตัวอย่างเชื้อพันธุ นอกจากนี้ได้รวบรวมอนุรักษ์ข้าวป่า 350 ตัวอย่างเชื้อพันธุ กรมป่าไม้ได้เก็บรวบรวมพรรณไม้ป่าทั้งในประเทศและต่างประเทศ ไม้ในสวนพฤกษศาสตร์ 15 แห่ง พื้นที่รวม 58.96 ตารางกิโลเมตร และอนุรักษ์พรรณพืชท้องถิ่นในสวนรุกขชาติ 54 แห่ง คิดเป็นพื้นที่ 36.08 ตารางกิโลเมตร รวมทั้งได้เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าที่มีค่าทางเศรษฐกิจและใกล้จะสูญพันธุ์ ไม้ในศูนย์และสถานีเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าทั่วประเทศ สำหรับสายพันธุ์จุลินทรีย์ได้รับการเก็บรักษาและรวบรวมเพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตร อุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อมในศูนย์เก็บรักษาและรวบรวมข้อมูลจุลินทรีย์ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ซึ่งประสบความสำเร็จในการวิจัย สืบค้น และจัดเก็บรักษาอย่างถาวร กรมวิชาการเกษตรได้จัดตั้งศูนย์รวบรวมเชื้อพันธุเห็ดประมาณ 750 ตัวอย่างเชื้อพันธุ

การสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพ กรมป่าไม้ได้สำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในอุทยานแห่งชาติ 122 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 79 แห่ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 10 แห่ง และได้ศึกษาพรรณพืชของประเทศไทย (Flora of Thailand) เพิ่มเติมใน 5 วงศ์ ได้แก่ วงศ์เปปเปอร์ 85 สกุล 398 ชนิด วงศ์ขบา 12 สกุล 45 ชนิด วงศ์ถั่ว 71 สกุล 120 ชนิด วงศ์ปาล์ม/หวาย 34 สกุล 90 ชนิด และวงศ์บุก 25 สกุล 60 ชนิด นอกจากนี้ได้เก็บตัวอย่างเห็ดรา 300 ตัวอย่าง และรวบรวมเห็ดในป่าสน 10 ชนิด กรมป่าไม้ยังได้สำรวจสถานภาพของชนิดพันธุ์ในพื้นที่คุ้มครองและนอกพื้นที่คุ้มครองพร้อมทั้งจัดทำรายงานวิชาการ 2 ชุด และศึกษาสถานภาพและการกระจายของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมทั่วประเทศ เสนอในรายงานวิชาการสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 30 ชนิด สืบค้นและศึกษาชนิดพันธุ์ที่มีความสำคัญทางนิเวศวิทยาเสนอในรายงานวิชาการ 11 เรื่อง ได้แก่ ค้างคาวปากย่น นกนางแอ่นบ้าน นกนางเขนน้ำห้วยขาว นกนางเขนน้ำหลังดำ นกนางเขนน้ำหลังเทา เก้ง ช้าง กระต๊อ วัวแดง ควายป่า และสัตว์ผู้ล่า สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการโครงการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเชียงดาว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ป่ารอยต่อ 5 จังหวัด, พรุบ้านไม้ขาว จังหวัดภูเก็ต, พรุสายบุรี จังหวัดปัตตานี, เกาะแตน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และดูลำพัน จังหวัดมหาสารคาม โดยความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สถาบันราชภัฏภูเก็ต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามลำดับ

การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน กรมวิชาการเกษตรได้ส่งเสริมระบบเกษตรยั่งยืนและวนเกษตรโดยเฉพาะในพื้นที่กั้นชนรอบพื้นที่คุ้มครอง สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้ส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนโดยฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าวัฒนธรรมในพื้นที่ป่าดงใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม ป่าทาม บ้านบ่อยางภิรมย์ อำเภอชุมพลบุรี ป่าบ้านนาดี และป่าบ้านอาลอ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ป่าโคกหนองเม็ก อำเภอศรีณรงค์ จังหวัดสุรินทร์ ป่าบุ่งทามราชสีลา อำเภอราชสีลา จังหวัดศรีสะเกษ อำเภอโพธิ์ทราย จังหวัดร้อยเอ็ด และอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

การส่งเสริมแรงจูงใจในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน กรมป่าไม้ได้ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติและส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และได้ดำเนินการโครงการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าหลายพื้นที่ เช่น โครงการจัดการผืนป่าตะวันตกเชิงระบบนิเวศ และโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบน โดยโครงการต่างๆ เน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีการสร้างเครือข่ายชุมชนรอบผืนป่า และการเสริมทักษะให้แก่ผู้พิทักษ์ป่าด้วย กรมป่าไม้ได้ประกาศเกียรติคุณ หมู่บ้านและองค์กรที่ดำเนินการจัดการป่าชุมชนที่อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชุมชนไว้เพื่อเป็นแหล่งอาหารที่ดีและยั่งยืน ปีละประมาณ 20 แห่ง กรมประมงได้ปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ จำนวน 800,000 ตัวต่อปีลงในแหล่งปลาน้ำจืดทั่วประเทศ ปีละ 80 แห่ง เพื่อจูงใจให้ชุมชนช่วยอนุรักษ์พันธุ์ปลาน้ำจืด

การให้ความรู้และความตระหนักแก่สาธารณชน กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพระดับประถมศึกษา เรื่อง กินเขียวผจญภัย และระดับมัธยมศึกษา เรื่อง ทู่งสามร้อยยอด เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมซึ่งแจกจ่ายให้โรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศ กรมสามัญศึกษาได้พัฒนานักกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในปี พ.ศ. 2543 กองการสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินงานโดยประสานกับกรมป่าไม้และจังหวัดระนองเสนอพื้นที่สงวนชีวมณฑลแห่งที่ 4 ของประเทศ ได้แก่ ป่าชายเลน อำเภอหงาว จังหวัดระนอง เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้และส่งเสริมการวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ ส่วนกรมประมงได้จัดฝึกอบรมครูกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์น้ำเป็นประจำทุกปี กรมวิชาการเกษตรได้เผยแพร่ผลงานด้านอนุรักษ์แมลงจำนวน 5,000 ฉบับ กรมป่าไม้ได้จัดนิทรรศการและเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์พืชป่าและสัตว์ป่าในพื้นที่คุ้มครองทั่วประเทศ โดยเฉพาะบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติ 102 แห่ง และสถานีส่งเสริมและพัฒนาการอนุรักษ์สัตว์ป่า 19 สถานี มีการจัดทำและพัฒนาเส้นทางเดินเท้าศึกษาธรรมชาติในพื้นที่คุ้มครอง 204 แห่งทั่วประเทศ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปที่เข้ามาในพื้นที่ได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้กรมป่าไม้ยังได้จัดงานสัปดาห์วันคุ้มครองสัตว์ป่าแห่งชาติ ขึ้นทั่วประเทศ ในเดือนธันวาคมของทุกปี โดยจัดแสดงนิทรรศการ การสัมมนา และการประกวดภาพถ่ายธรรมชาติ ตลอดจนมีการอบรมประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่าโดยสำนักงานป่าไม้เขต 21 เขต และสำนักงานป่าไม้จังหวัดทั่วประเทศ

การเสริมสร้างสมรรถนะให้แก่บุคลากร กรมปศุสัตว์จัดทำรายงานจัดประชุม ปีละครั้งเพื่อให้ความเข้าใจแก่บุคลากรเกี่ยวกับการอนุรักษ์สายพันธุ์สัตว์พื้นเมือง ซึ่งเดิม มีการใช้ประโยชน์อย่างหนักแต่ไม่ได้มีการอนุรักษ์อย่างจริงจังมาก่อน กรมป่าไม้ได้จัดอบรม ปีละอย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และด้านพฤกษศาสตร์ป่าไม้ และยังได้เน้นการฝึกอบรมเสริมทักษะด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพให้กับพนักงานพิทักษ์ป่าที่ปฏิบัติงานในผืนป่าตะวันตก โดยในระหว่างปี พ.ศ. 2543-2544 มีการฝึกอบรมพนักงานพิทักษ์ป่าไปแล้ว 226 คน สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมได้เสริมสร้างสมรรถนะทางอนุกรมวิธานให้แก่หน่วยงานและนักวิทยาศาสตร์ชีวภาพ โดยเผยแพร่หนังสือรวมชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ของประเทศไทยจำนวน 11 ชุด ภายใต้โครงการ OEPP Biodiversity Series นอกจากนี้ยังได้จัดทำและแจกจ่ายหนังสือชุดความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่หน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในด้านชนิดพันธุ์ต่างถิ่น สำนักงานฯ ได้จัดประชุมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับชนิดพันธุ์ต่างถิ่น 2 ครั้ง และทำเอกสารรายงานการประชุมชนิดพันธุ์ต่างถิ่น แจกจ่ายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคคลทั่วไปที่สนใจ สำหรับการเสริมสร้างสมรรถนะเพื่ออนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ สำนักงานฯ จัดประชุมให้ความรู้เรื่องพื้นที่ชุ่มน้ำทุกปีในวันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก และเผยแพร่เอกสารรายงานการประชุมของทุกปี ในเรื่องการอนุวัติอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สำนักงานฯ จัดประชุมทำความเข้าใจอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นประจำทุกปี ในวันสากลแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ และแจกจ่ายเอกสารเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพจำนวนมากตลอดปี ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั่วไป

การวิจัยและการถ่ายทอดเทคโนโลยีชีวภาพ ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติดำเนินโครงการเทคโนโลยีชีวภาพทางพืชเพื่อพัฒนาพันธุ์พืชและผลผลิตจากพืช โดยใช้เทคโนโลยีดีเอ็นเอเครื่องหมาย (DNA marker) ร่วมกับการคัดเลือกพันธุ์พืชให้มีลักษณะตามที่ต้องการ ศูนย์ฯ ได้ดำเนินโครงการเทคโนโลยีชีวภาพทางสัตว์เพื่อพัฒนาพันธุ์สัตว์และผลผลิตจากสัตว์ โดยพัฒนาเทคโนโลยีการเก็บเซลล์ไข่ การแช่แข็งเซลล์ไข่เพื่อการผลิตและย้ายฝากตัวอ่อนและการขยายพันธุ์สัตว์ นอกจากนี้ยังถ่ายทอดเทคโนโลยีในโครงการเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อพัฒนาชนบทและเกษตรกร โดยขยายพันธุ์กล้วยด้วยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเพื่อใช้ปลูกในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม จำนวน 200,000 ต้นต่อปี ผลิตต้นกล้ามะละกอเพื่อต้านทานโรคใบด่างวงแหวน ผลิตหัวพันธุ์ขิงปลอดโรคและมีขนาดเล็กเพื่อให้สะดวกต่อการขนส่งและขยายพันธุ์โดยใช้เนื้อเยื่อ และผลิตต้นโหลสตรอเบอร์รี่คุณภาพดี ศูนย์ฯ ยังได้ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการควบคุมโรคและแมลงศัตรูพืชและแมลงพาหะนำโรค โดยสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์จุลินทรีย์ใหม่ที่จะนำมาเป็นผลิตภัณฑ์ชีวอินทรีย์ พัฒนาเชื้อราในการควบคุมแมลงศัตรูพืชควบคู่กับจุลินทรีย์ BT

พิธีสารความปลอดภัยทางชีวภาพ ผู้แทนประเทศไทยจากศูนย์วิจัยควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีแห่งชาติ และศูนย์ความหลากหลายทางชีวภาพได้เข้าร่วมประชุมยกย่องพิธีสารว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ และการประชุมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพ และได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพขึ้น รองรับการดำเนินงานตามพิธีสารฯ โดยเผยแพร่ความเข้าใจเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพต่อสาธารณชนอย่างสม่ำเสมอหลายครั้ง และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อวางระเบียบการที่เหมาะสม

การเก็บรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความหลากหลายทางชีวภาพ ได้รับการพัฒนาขึ้นมากนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา กรมวิชาการเกษตรซึ่งดำเนินงานอนุรักษ์พันธุ์พืชและเชื้อพันธุ์พืชมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 ไม่เคยมีฐานข้อมูลเชื้อพันธุ์พืชที่เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์มาก่อน หน่วยงานภายในกรมไม่อาจเชื่อมโยงข้อมูลได้เนื่องจากใช้ระบบและวิธีการต่างกัน ในปี พ.ศ. 2541-2544 กรมวิชาการเกษตรได้บรรลุความสำเร็จในการจัดทำฐานข้อมูลเชื้อพันธุ์พืช ได้แก่ข้าว ยางพารา ทุเรียน มะม่วง ลำไย ลิ้นจี่ และส้มโอ โดยศึกษารวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ออกแบบโปรแกรมระบบฐานข้อมูลติดตั้งระบบและบริหารการใช้ประโยชน์ฐานข้อมูล และจัดทำคู่มือฐานข้อมูลเชื้อพันธุ์พืช ทั้งนี้เพื่อใช้ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรมพืชของประเทศไทย โดยมีทะเบียนเชื้อพันธุ์พืชที่ถูกต้องเป็นมาตรฐาน นอกจากนี้ยังเป็นการเตรียมการสำหรับการวางระเบียบการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรมและการแบ่งปันผลประโยชน์ตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพด้วย กรมป่าไม้ได้จัดทำเครือข่ายความหลากหลายทางชีวภาพในระยะเริ่มต้น ได้จัดทำฐานข้อมูลพรรณไม้ป่า 20,000 ตัวอย่างและจัดพิมพ์หนังสือ Flora of Thailand และ Forest Bulletin เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ทั้งยังได้จัดทำฐานข้อมูลด้านแมลงป่าไม้และสัตว์เลื้อยลูกด้วยน้ำนมขนาดใหญ่ อีกทั้งยังได้เผยแพร่ข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพใน <http://www.forest.go.th>

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ได้เตรียมการจัดทำกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร (clearing house mechanism) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ ตลอดจนการดำเนินงานของประเทศไทยตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพและอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ เผยแพร่ใน www.bdmthai.com และข้อมูลชนิดพันธุ์ต่างถิ่นใน www.Thaialienspecies.com นอกจากนี้ยังได้เผยแพร่ข้อมูลในรูปเอกสารแก่บุคคลทั่วไปทั้งนอกและในประเทศด้วยศูนย์เก็บรักษาจุลินทรีย์ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ศูนย์เก็บจุลินทรีย์กรมวิชาการเกษตร และศูนย์เก็บจุลินทรีย์กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ได้ร่วมมือกันในโครงการเครือข่ายฐานข้อมูลจุลินทรีย์แห่งประเทศไทยจัดทำระบบฐานข้อมูลจุลินทรีย์เพื่อแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายในและต่างประเทศ

ความพยายามสำหรับอนาคต

นับ เป็นเวลาเกือบหนึ่งทศวรรษ ตั้งแต่ประเทศไทยได้ลงนามรับรองอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพในปี พ.ศ. 2535 ปัจจุบัน 182 ประเทศที่เป็นภาคีอนุสัญญา ได้ให้ความร่วมมือกันดำเนินงานโดยสอดคล้องตามอนุสัญญาอย่างแข็งขัน โดยที่ประเทศกำลังพัฒนาได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมในการจัดทำกิจกรรมจำนวน 418 โครงการ เป็นเงิน 1.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แม้ว่าประเทศไทยไม่มีโอกาสที่จะได้รับเงินสนับสนุนดังกล่าว เนื่องจากยังมิได้เป็นภาคีอนุสัญญา ประเทศไทยก็ได้ดำเนินงานตามกรอบงานของอนุสัญญา เพื่อรักษาศักดิ์ศรีและภาพพจน์ของประเทศในเวทีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของโลกตลอดมา นโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ปี พ.ศ. 2541-2545 เป็นความพยายามอย่างแรงกล้าของประเทศไทยในการแก้ไขปัญหาการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นความพยายามที่จะดำเนินงานโดยสอดคล้องกับการดำเนินงานของอนุสัญญา

ในอีกหนึ่งทศวรรษข้างหน้า ประเทศไทยยังคงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งรัดการดำเนินการทุกรูปแบบเพื่อดำรงรักษาระบบนิเวศธรรมชาติ โดยลดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะในการอนุรักษ์ การรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลผ่านระบบสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ และการวิจัยเพื่อใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพ ประชาชนไทยทุกคน โดยเฉพาะนักเรียน นักศึกษา ควรได้รับความรู้ความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งมีจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ประเทศไทยยังต้องพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพให้ก้าวหน้าทัดเทียมประเทศอื่นๆ เพื่อเพิ่มความหลากหลายของสายพันธุ์ทางการเกษตร ให้เพียงพอที่จะให้ผลิตผลหล่อเลี้ยงประชากรไทยและประชากรโลก ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีการวิจัยสารสกัดจากสมุนไพรเพื่อสนองต่อความต้องการยารักษาโรคนานาใหม่ และประเทศไทยยังคงต้องดำเนินการร่วมมืออย่างแข็งขันกับนานาประเทศ เพื่ออนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพของโลกอย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- Glowka, L. et al. 1994. A Guide to the Convention on Biological Diversity. IUCN, Gland and Cambridge. McConnell, F. 1996. The Biodiversity Convention; A Negotiation History. Kluwer Law International, London and The Hague.
- Office of Environmental Policy and Planning. 2000. Biodiversity Conservation in Thailand : A National Report. Ministry of Science, Technology and Environment. Bangkok, Thailand. 142 p.
- Secretariat of the CBD. 1994. Convention on Biological Diversity : Text and Annexes. UNEP, Switzerland.
- Secretariat of the CBD. 1997. The Biodiversity Agenda : Decisions from the Third Meeting of the COP to the CBD. UNEP, Switzerland.
- Secretariat of the CBD. 1998. A Programme for Change : Decisions from the Fourth Meeting of the COP to the CBD. UNEP, Switzerland.
- Secretariat of the CBD. 2000. Cartagena Protocol on Biosafety to the Convention on Biological Diversity. UNEP, Switzerland.
- Secretariat of the CBD. 2000. From Policy to Implementation : Decisions from the Fifth Meeting of the COP to the CBD. UNEP, Switzerland.
- Secretariat of the CBD. 2001. Global Biodiversity Outlook. Montreal
- UNEP. 1995. Global Biodiversity Assessment. Cambridge University Press, Cambridge.
- UNEP. 1999. Cultural and Spiritual Value of Biodiversity : A Complementary Contribution to the Global Biodiversity Assessment. Intermediate Technology Publications, London, United Kingdom.
- World Commission on Environment and Development. 1987. Our Common Future. Oxford University Press, Oxford and New York.
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2539. อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ : คิดในระดับโลกและทำในระดับประเทศ. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ. 174 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2540. นโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2541-2545. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ. 58 หน้า
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. 2545. (ร่าง) นโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน พ.ศ. 2546-2550. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ

Websites

- <http://www.biodiv.org/>
- www.cites.org
- www.unesco.org/whc/
- www.bdmthai.com
- <http://www.wri.org/wr2000>
- www.ramsar.org/
- www.wcmc.org.uk/cms/